

**JOONATAN
TOLA**

ROIKKUVA SOTILAS

ROMAANI

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Tämän teoksen kirjoittamista ovat tukeneet Suomen Kulttuurirahasto
(Pohjois-Karjalan rahasto), Taiteen edistämiskeskus ja Otavan Kirjasäätiö.

Copyright © Joonatan Tola ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-50059-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

I

2001, lokakuu

LÄHTÖLASKENTA

Odotin, että sisko pitää puhelimesta hengitystauon, ja sanoin:

”Oon vältellyt ajattelemasta sitä päivää – parhaani mukaan.”

Olin suunnitellut asuvani perhekodissa italialaiseen tyyliin 27-vuotiaaksi asti. Eikös ollutkin loistava suunnitelma?

”Vitun hölmö! Kaupunki ei maksa susta penniäkään, kun täytät 18! Sun on mentävä töihin ja alettava maksaa vuokraa niille, jos haluut vielä asua siellä.”

”Vai sellaista peliä!” minä murahdin.

”Niin. Kannattaa alkaa varautua.”

”Ai varautua mihin?” kysyin ja pysähdyin miettimään. Olin asunut perhekodissa kahdeksanvuotiaasta lähtien, ja sisko oli soittanut nyt ilmeisesti varoittaakseen minua siitä, että lähtölaskenta oli alkanut, aikani oli lopussa ja tuho edessä.

”Sitä vaan, että onko sulla jotain säättöä joka vois katella sun perääs?” sisko jatkoi.

”Ai joku valvoja, vai?” hymähdin siskon hysterialle.

”Niin, joku joka jaksas päivystää. Joku pelastusrengas. Tai mikä tahansa suunnitelma, että pysyt järjissä.”

En yhtään käsittänyt, miksi sisko tällaisia horisi. Elämähän oli tosi kivaa! Kuolleitten vanhempien perintörahatkin kilahtaisivat pian tilille.

”Pitää kehittää jotain”, sanoin.

”Vähän kiire alkaa tulla! Eiks sulla oo ihan kohta ne syndet.”

”Kahden viikon päästä”, täsmensin.

”Okei, en haluu maalailla piruja seinille. Mut sä et ehkä käsää, miltä tuntuu jäädä yksin kerrostaloyksiöön. Kuoleman-

ahdistuneena pyörit ympyrää ja yrität olla sekoamatta, vitun jäätävä turvattomuudentunne ja paniikki. Se on yhtä helvettiä. Päivästä toiseen puhdasta selviytymiskamppailua, onneksi on sentään muita ihmisiä...”

”Ai joihin ripustautua?” kysyin huvikseni.

”Niin, niin juuri”, sisko vastasi haudanvakavana. ”Poika- ja tyttöystävät on hyviä.”

Jostain syystä minua alkoi naurattaa, ja mietin, minkä stand up -koomikon maailma siskossa menetti. Toivoin, että sisko oli kunnossa, ja tuumin, että ai jaha, tuolla tavallako se itsenäistymisen hoidetaan, hankitaan turvahenkilö kotiin. Ei hirveän ylevää. Todella alhaisen ja mielisairaan kuuloista. Eihän kukaan voi omien pakokauhujensa takia ripustautua toiseen ihmiseen.

”Oikeastihan ensiks pitäis opetella elämään yksin ja sitten vasta takertua”, sisko lisäsi kuin osaisi lukea ajatuksia.

”Kukahen psykopaatti sellaisen säännön on keksinyt?” minä kysyin.

”Joku hullu varmaan”, sisko virkkoi ja huokaisi syvään. ”Voi, en kestä että sustakin tulee jo aikuinen!”

”Niin”, sanoin ja huolestuin siitä, että sisko oli niin huolissaan ja että aika kului niin nopeasti ja että minulla ei ollut minkäänlaista selviytymissuunnitelmaa. Eikö minulla ollut ketään liitolaista? Joutuisinko pärjäämään yksin? Ei saatana, ei se näin voinut mennä.

VIISI MINUUTTIA

Siskon manaama päivä koitti. Täytin 18 vuotta ja perintörahat kilahtivat tilille. Kutsuin kaverit baariin ja tarjosin koko illan. Kotiin selvittyäni nukuin vajaat kaksi tuntia. Herättyäni istahdin tietokoneelle kuunnellakseni uusimman sävellykseni. Näyttö ei jostain syystä käynnistynyt, ja tunsin voimakasta paineentunnetta päässä. En ymmärtänyt, mikä minua tai tietokonettani vaivasi. Yleensä vähäunisuus vain paransi suorituskykyä, enkä kärsinyt fyysisistä krapulaoireista.

Tuijotin mustaa ruutua hievahtamatta.

Silloin perhekodin isä rymysi ovesta sisään partoineen ja NLP-psykologin pätevyyksineen ja sanoi:

”No niin. Pitäisi alkaa hommiin. Ja ai niin: onneksi olkoon vielä!”

”Kiitos”, vastasin. Otin kasvoille pirun iloisen ilmeen, pomp-pasin ylös tuolista ja karjaisin: ”Aletaan paiskoa hommia!”

Revin tietokoneesta johdot irti ja heitin näppäimistön ja hiiren puoliksi täyden muuttolaatikon päälle ja nostin sen syliini. Perhekodin isä jaksoi hiihtää 35 kilometriä ja osasi seisoa päällään, joten hän valitsi painavimman laatikon. Kannoimme laatikot alakertaan ja pihan poikki pakuun.

Kun kaikki tavarat oli saatu autoon, perhekodin isä sanoi:

”Lähetäänkö viemään kuormaa? Oletko valmis?!” Ikään kuin sillä, olinko valmis vai en, olisi mitään väliä. Minun mielipidettäni ei ollut missään vaiheessa kysytty. Kokemuksellani ei ollut väliä. Minulla ei ollut mitään YK:n lastenoikeuksia. En ollut kenenkään lapsi. Kymmenen vuotta olin kyllä kuvitellut, että olin jonkun

lapsi, mutta tosiasiassa olin elänyt väliaikaiskatoksen alla, vähän kuin tuulikaapissa sadetta pitävä juoppo.

”Hei vitsi, mun pitää käyä nopeesti vielä ylhäällä”, sanoin, pakitin autolta eteiseen ja siitä ripeästi yläkertaan, suljin huoneeni oven ja istahdin lattialle. Toista kertaa elämässäni tunsin hiuksenhienoa huolestumisen tunnetta siitä, mitä minulle tapahtuisi, tällä kertaa seuraavan 48 tunnin aikana. Leviäisikö psyykeni samoin kuin isällä, joka alkoi kuulla natsiupseerin päässään juuri 18-vuotiaana, *tapa itsesi vitun homo*, ääni kannusti isää.

Perhekodin isä ilmestyi oven taakse, koputti ja sanoi ärsyttävän rauhallisesti:

”Kop kop! Kuorma polttelee!”

”Joo joo! Pitää vaan irrottaa nää julisteet”, tuhahdin ja nousin ylös julisteita irrottamaan.

”Jaa... Haluatko nekin mukaan?”

Vitun tyhmä kysymys, miksen haluaisi?

”Vai heitetäänkö roskiin?” hän jatkoi.

”Roskiin vaan kaikki!” karjaisin sieluni kyllyydestä.

”Miksi sinä huudat?” isähahmoni ihmetteli.

Pahoittelin äänenkäyttöäni. Julisteita oli kaksi, molemmat oli käännetty nuringpäin, ja olin käyttänyt niitä piirustuspaperina. Toinen oli ikivanha mielialapäiväkirjani. Käyrät olivat päättyneet viimeisen kahden viikon aikana dramaattiseen pörssiromahdukseen. Irrotin myös erään ystäväni laatiman listan: *50 syytä olla onnellinen*. Häätöpäiväni lähestyessä olin yliviivannut jokaisen kohdan. Mitäpä sitä kaunistelemaan.

”Pannaanko tämäkin roskiin?” perhekodin isä kysyi irrotettuaan sinitarrat toisesta julisteesta. Hän käänsi työn. Kolme liskoa ratsasti sateenkaaren päällä. Keskellä oli naistenlehdestä leikattu kallio, jonka päällä istui kotka. Kotkan pään tilalle olin liimannut Suosikista jättiläismäisen Daruden pään.

”Roskiin”, lausuin.

”Hetkinen. Ei tätä kannata tuhota. Sinulla on taiteellista lahjakkuutta. Eihän tämä vain ole itsenäistymistä kuvaava kotkatyö?”

Minulla saattoi olla tuo samainen kotkanhetki nyt käsillä, hän pohdiskeli.

”Kotkanhetki?” toistin huvittuneena. Työ käsitteli yksinomaan Darudea kohtaan kokemaani ihailua ja halveksuntaa. Omasta mielestäni olin kymmenen kertaa parempi säveltäjä, mihin ei toki paljoa vaadittu.

”On aika nousta kotkansiiville”, perhekodin isä lausui näköjään käsittämättä, miten pateettiselta se kuulosti. Sitten hän levitti kätensä vähän kuin siiviksi ja kuikuili minua. Normaalisti olisin antanut aplodit hänen presentaatiotaan ylistäen ja kunnioittaen, mutta tänään en pystynyt. Kaikki hänen horinansa todistivat, miten pihalla hän oli minun elämästäni. Ei tänään ollut mikään itsenäistymiseni päivä vaan päivä, jona minut hädetään kadulle!

Toisaalta eipä ihmetyttänyt. Minä kuuluin huonekalujen ja huonekasvien luokkaan. Minua ei ollut koskaan nähty, siltä se tuntui.

Alakerrassa, matkalla muuttoautolle, törmäsin pikkuveljeen.

Sinut hädetään kahden vuoden päästä, teki mieleni sanoa, alahan varautua.

Veli onnitteli silmät kosteina, häntä itketti että muutan pois. Sellaista se oli hänenkin elämänsä, herkkyyden peittelemistä, pärjäävän näyttelemistä ja itkukohtauksien salailua. Tosin missä sijaitsi se koti, jossa lapselle sanottiin: anna tunteen tulla ulos, tule syliin niin itketään yhdessä – ei sellaista kotia ole olemassakaan, sisko oli kerran sanonut. En tiedä, mistä sekin tuli nyt mieleeni.

”Kiitos onnitteluista”, vastasin veljelle.

”Minun pitää vielä käydä pikapikaa asioilla”, perhekodin isä ilmoitti ja marssi WC:tä kohti kuin raivaustraktori. ”Pue ulkovaatteet sillä välin”, hän vinkkasi ovelta.

Krapula painoi mentaalisesti, täysleviämisen aallot iskivät viiden minuutin välein, ja todella ison aallon saapuessa otin kädellä seinästä tukea. Samassa huomasin, että perhekodin äiti lähestyi pahaenteisesti, kuin aikoisi puhua. Jähmetyin kuin polulla yllätetty sammakko.

”Kuules hei”, hän aloitti lempeällä äänellä, jonka arvelin ennakkoivan tunteikasta jäähyväispuhetta, vähän kuin hautajaissanoja. Ryhdistäydyin! Otin sotilaallisen perusasennon ja tökötin kuin kutsunnoissa, toinen käsi hakeutui lipaksi otsalle, olin kuin parakin edessä seisova harvaviiksinen alokas. Onneksi perhekodin äiti katsoi juuri muualle eikä nähnyt, mitä touhusin, ja hetken tökötettyäni teeskentelin pyyhkiväni hikeä ja häpesin.

En tiedä, miten puhe jatkui, sillä pahan olon aalto oli viedä tajun. Istahdin halkolaatikon päälle, suljin silmäni ja siirryin virransäästöasetuksille. Tuulettimeni sammuiivat, näyttö pimeni, ulkomaailma lakkasi olemasta ja aloin horrostaa. Kaverini olivat kertooneet, että näytin tässä tilassa haaveisiini uppoutuneelta. Tosiasiassa tuo tyhjä idioottimainen tollotus oli perusilmeeni: aivojeni taustalla koko ajan pyörivä lähetys, jonka peittelyyn käytin kaikki voimani. Sekavat jumppaliikkeet, sotilaalliset asennot ja krooninen hymyily olivat epätoivoisia tapoja pysyä hereillä ja reagoida sosiaalisten tilanteiden alati muuttuviin vaatimuksiin, joista ymmärsin yhtä paljon kuin keskivertoihminen Python-ohjelmoinnista. Lyhyesti: kyse oli harhautuksesta.

Vessasta alkoi kuulua lorinaa, ja hetken minusta tuntui, että minä olin tuo jätös, joka vedettiin viemäriputkiin ja ulos asunnosta, jota olin kymmenen vuoden ajan pitänyt kotinani. Perhekodin äiti oli näköjään lopettanut puheensa ja alkanut täyttää

astianpesukonetta. Yhtäkkiä mietin, voisinko vielä vedota kasvattivanhempieni inhimillisyyteen ja pyytää heitä pysäyttämään muutoni vai olinko auttamatta myöhässä. Kahden viikon ajan joka päivä olin yrittänyt ottaa asian puheeksi, ja joka kerta olin jäänyt. Nyt mietin, mitä tapahtuisi, jos kertoisin edes kaunistellun version siitä sekoamistilaa lähenevästä paineesta, jonka valtaan olin joutunut siskon puhelun jälkeen. Pelko oli ilmestynyt tasan kaksi viikkoa sitten, todella kuin salama kirkkaalta taivaalta ja pilannut elämäni. Jos olisin puhunut, todennäköisesti he olisivat lähettäneet minut sairaalaan.

Kuulin, kuinka perhekodin isä pesi kätensä. Kun hän avasi oven, minä nousin vastentahtoisesti halkolaatikon päältä, vähän kuin niskuroiva vanki, jota siirretään toiseen laitokseen.

”Oletkohan varmasti täysin valmis?!” perhekodin isä intoili laahustaessani eteiseen. Ihmettelin, mitä se selittää, ja kerroin, että olin täysin valmis, vaikken ollut.

”Siinä tapauksessa: lähetään!”

Jäätyämme kahdestaan eteiseen aloin toden teolla miettiä pelastavaa siirtoa. Olin vähän aikaa sitten voittanut shakissa Pohjois-Karjalan nuortenmestaruuden pelkureitten pelitapana pidentyllä Caro-Kann-nimisellä kilpikonna puolustuksella. Shakista olin oppinut, että aina oli mahdollisuuksia, ellei voittoon niin tasuriin ainakin. Se oli nyt tai ei koskaan! Minun oli otettava kohtalo omiin käsiini.

Kaivoin lompakon taskusta, ojensin rahat ja sanoin:

”Sovitaanko että otat sataviisikymppiä, ei puhuta tästä muille.”

Perhekodin isä katseli rahoja ja kysyi:

”Mitä sitä rahaa tarjoat?”

”Ota, ota!” usutin ja tuijotin häntä synkkänä. Ennakkomaksuksi ja osoitukseksi maksukyvystäni! Hän ei vaikuttanut lainkaan käsitävän, miksi tarjosin rahaa.

”Minä tarjoan muuttobensat”, hän naurahhti.

”Eikun nämä on lisäöistä, vuokranmaksuun”, kuiskasin nolona.

Etkös sinä levittänyt jo kotkansiipesi, perhekodin isän silmät vastasivat, joten tungin lompakon farkkujen taskuun ja häpesin silmät päästäni. Toivo – jos sitä ikinä oli ollutkaan – oli kuollut. Jalkani tuntuivat äkkiä raskailta ja liikuntakyvyttömiltä, ja konttasin tai pikemminkin raahauduin lattialla ja poimin – yöllä juhlista tultuani – sinne tänne viskomiani vaatteita. Perhekodin äiti oli tällä välin hiipinyt eteisen ovelle ja huikkasi, että olin aina terve-tullut käymään kylässä. Sieltä kurkki kahvikuppi kädessään kuin vankilanjohtaja, joka ei itse osallistu vankien siirtelyyn, lupaili, että he tulisivat kahville sitten kun saisin kamat paikoilleen.

Nämä sanat tuntuivat jo tarpeettoman julmilta. Miksi hän halusi rankaista minua lupailemalla asioita, jotka eivät missään tapauksessa toteutuisi? Minä elin siinä uskossa, että potkittuaan minut pihalle he eivät enää koskaan haluaisi nähdä naamaani.

”Hä? Mitä sinä sanoit?” mumisin puoliääneen ja puristin kasvot saatanaalliseen irvistykseseen. Jokainen kasvojen juonne pinkeänä muistutin varmaan kakkapaikkaa etsivän koiran takapuolta, ja tällä metodilla sain pidettyä kyyneleet kallon sisällä.

Sokea ja kasvainten täyttämä valkoinen villakoiraa laahusti eteiseen, se nukkui aina jaloissani, en tiedä halusiko se pissalle vai mukaani, ja sitä katsoessani tajusin, että minä olin tuo piikille lähdössä oleva koiravaari, jota yritetään avatulla nakkipaketilla houkutella konttiin. Koira on älykäs eläin, ja se tajuaa, milloin omistajat suunnittelevat sen murhaamista! En kestänyt katsoa koiraa, ja asetin sormet hämähäkkiotteella ympäri kallon luita, painoin leuasta, poskista ja ohimoista, ikään kuin pääni olisi halkeamassa, olin kuin mikäkin puristukseen jätetty puutyö. Ja se tehosi, en alkanut itkeä. Silloin lamppu syttyi päässäni.

"Multa unohtui yksi asia ylös", keksin sanoa.

"Mitä nyt taas?!" perhekodin isä räkäisi kärsimättömänä.

Järki! melkein tunnustin, sielu jäi! On kylmetettävä koko sielu, tästä ei muuten tule hevon vittuakaan, lausuin kohtalokkaasti mielessäni ja lähdin etsimään hanskoja yläkerrasta, josko ne sinne olisivat muuttostressin hajamielisyydessä tippuneet.

"Villahanskatko ne ovat vai mitkä?" kasvattivanhempani huhuilivat alakerrasta.

"Joo villahanskat!" kiljuin ja vilkaisin komeroa, johon usein piilouduin itkemään.

"Minkäväriset hanskat?"

"Mustat. Tai vihreät! En minä muista."

Jumala, pysäytä tämä muutto! rukoilin korkeimmalta voimalta, johon uskoin vain hädän keskellä. Auta, pyysin Jumalalta. Tee jotain! Kaivelin takin taskuja – ja löysin hanskat.

"Löytyi", huusin alakertaan ja kävelin alas. "Ne olikin taskussa!"

Olin jo ulko-oven karmien välissä, kun jatkuva itseni alentaminen käynnisti kai suoleni. Viimein keksin vastahyökkäyksen.

"Viisi minuuttia!" karjaisin. Antakaa viisi minuuttia armoa ennen kuin heitätte pihalle, anelin ääneti.

"Sovitaan viisi minuuttia", perhekodin isä sanoi lempeästi, ja lähdin vessaan. Oven lukittuani seisoin hetken peilin edessä itseäni tunnistamatta ja sitten rojahdin lattialle.

Tässä alakerran vessassa oli vaaleansininen vessanpönttö ja lavuaari. Pöntön sisällä roikkui muoviklipsulla raikastin, joka tuoksui ruusunmarjoilta. Aikani maattuani nousin ja suoritin tavanomaiset äänirituaalit. Repäisin suirun vessapaperia ja vedin pöntön. Kilisytin vyön solkea, laskin kraanasta vettä, rapisuttelin pyyhkeitä ja sitten avasin oven. Kävelin hymyillen eteiseen, missä

perhekodin isä räpelsi autonsa avaimia ja pälysi minua. Jostain syystä koin tarpeelliseksi ilmaista kunnioitukseni tälle herrasmiehelle.

”Kiitos yhteistyöstä”, lausuin ja kumarsin.

Sitten lähdimme kuljettamaan minua, laatikoitani ja jostain kirpputorilta minulle hankittuja huonekaluja kohti kerrostaloyksiota, jota vihasin koko sydämestäni, sikäli kun osasin mitään vihata.

Mutta kun perhekodin isä käynnisti autonsa dieselmoottorin, moottori sanoikin kaput.

”Mitä? Eikö käynnisty?” kysyin ärtyneenä. Istuin kuin sähkötuolissa enkä tiennyt, pitäisikö tuntea iloa vai järkytystä siitä, että sähkötkä katkesivat taianomaisesti juuri ennen teloitustani.

”Saateri”, kuski kiroi. ”Onkohan akku tyhjentynyt pakka-sessa”, hän tuumi ja alkoi syytellä perhekotiin kaksi vuotta sitten isosiskoni tilalle otettua lasta, ettei tuo vain olisi lainannut yöllä autoa ja jättänyt valoja päälle.

”Ei oo todellista!” minä julistin. Jumala oli sittenkin olemassa.

PIENET KORVAT

"Mä oon täällä alhaalla!" huusin.

"Puhu hiljempaa, ettei nuo herrää!" Iisa huusi yläkerran ikkunasta.

"Mä oon täällä alhaalla", toistin.

"Mie nään kyllä."

"No hyvä..."

"Ota kiinni."

Hetken avaimia heikosti valaistusta lumihangesta etsittyäni lähdin kapuamaan tikapuita ylös.

"Sie tapat ittes! Alas! Ne avaimet on tuolla siun takana!"

Palasin haromaan maata uudestaan, konttasin ja könysin, ja lopulta tunsin metallia sormissa.

"Löytyi!"

Iisan vanhempien talossa oli kaksi sisäänkäyntiä, ja tämä ovi johti erilliseen yläkertasiipeen, jossa Iisa asui. Avasin oven, otin kengät käteen ja nousin narisevia puurappusia hiljaa kuin murto-varas. En pitänyt kaiteesta kiinni, horjahdin, ja talosta lähti ääni kuin se oli pudonnut perustuksiltaan.

"Älä metelöi", Iisa komensi. Hän seiso i ylätasanteella pitkässä unikaavussaan ja katseli kipuamistani. Olin herättänyt hänet puoli tuntia aikaisemmin yöpaikkaa kysyessäni. En tiedä, oliko hän tor kahtanut odotellessaan ja herännyt vasta kun heitin käpyjä ikkunaan.

En ollut aikaisemmin nähnyt häntä sellaisessa asussa. Ellei hänen pitkä musta tukkansa olisi ollut niin sotkussa, olisin voinut katsella vaatemainosta. Iisa ei kyllä ollut stereotyyppisen alusvaatemallin näköinen, ei näyttänyt nälässä pidetyltä ja

rääkätyltä. Iisa tykkäsi syödä ruokaa! Iisan luona sai aina vatsan täyteen! Kasvot olivat somat mutta eivät perinteisellä tavalla. Metsäpeuran pikimustat silmämunat loivat vaikutelman noidasta, joka keittää karpässienistä soppaa metsän keskellä. Musta tukka ja se, että hän pukeutui violetteihin mekkoihin, vahvistivat mielikuvaa. Eikö violetti ollutkin kautta aikojen ollut synkissä vesissä uivien melankolikkojen ja mielenvikaisten suosikkiväri? Kaulassa roikkui kammottava koru, joka laskeutui rintojen väliseen solaan. Se oli ainakin viisi senttiä pitkä, kaartuva, mahdollisesti aito suden tai ahman kynsi. Koru ei ainakaan vähentänyt vaikutelmaa noidasta, ja olin leikitellyt ajatuksella, että Iisa oli ihmishahmon ottanut eläin. Ei kai koru ollut hänen heimotunnuksensa, passi jonka avulla hän siirtyi olomuodosta tai todellisuudesta toiseen? Tuskinpa sentään! Todennäköisesti koru oli pelkkä koru.

”Sie oot humalassa”, Iisa sanoi, kun lopulta pääsin rappuset ylös.

”Minuun ei viina vaikuta”, sönkötin.

”Haiset kuin uitettu koira! Missä olit?”

”Arpajaisissa”, vastasin huvikseni. En viitsinyt kertoa, kenen kanssa olin ollut juhlimassa. En jaksanut myöskään mainita muutosta, joka oli keskeytynyt aiemmin päivällä.

Iisa pyysi minua ripustamaan märät ulkovaatteet henkareihin. Hän haki käytäväkomerosta patjan, tyynyn ja peiton ja asetteli ne huoneensa lattialle muutaman metrin päähän sängystään. Patja oli liian lyhyt, pikemminkin koiralle kuin ihmiselle tarkoitettu.

”Aattelitko että mä nukun tuossa?” kysyin. Olin tottunut parempaan palveluun.

”Niin aattelin”, Iisa sanoi ja loikkasi sänkyynsä ja hautautui peiton alle.

Vain pää, metsäpeuran silmämunat ja musta tukka näkyivät yölampun valossa.

”Siun pittää aamulla mennä tikapuita pitkin ulos, ennen kuin muut herrää”, hän puheli ja haukotteli.

Riisuin sukat ja pitkät kalsarit ja pujahdin lattiapedille. Jalat eivät mahtuneet patjalle. Iisa sammutti yövalon ja toivotti hyvää yötä.

”Hyvää yötä. Jeesus myötä, kauniita unia, kullan kuvia”, latelin.

”Mitä?”

”Ei mitään.”

Makasin lattiapedillä ja mietin, oliko Iisa yhä hereillä. Itse olin täysin virkeä. Hetken mielijohteesta, ilman minkäänlaisia takajatuksia, kuiskasin, että nukutko, ja saatuani varmistuksen tiedustelin, voisinko tulla sänkyyn, lattialla veti, oli yksinäistä ja pelotti. Kahta viimeistä en sanonut ääneen: on lampaita ja sitten on miehiä, ja vaikka oli kyseenalaista, olinko miestä nähnytään, en kuitenkaan halunnut olla lammas.

Iisa ei heti reagoinut mitenkään. Luultavasti hän pohti, heittääkö minut pihalle. Olinkohan mennyt liian pitkälle? Hiljaisuutta jatkui aivan liian kauan.

”No tule sitten”, Iisa sanoi lopulta.

Asetuin toiselle puolelle sänkyä ja ujuttauduin peiton alle. Ensimmäisenä panin merkille tuoksun. Mikä lie tuoksu se oli, ehkä jokin kukka tai multapaukusta erotetun juuren aromi, ei ainakaan ruusun tai orkidean tuoksu, nämä tuoksut olivat tuttuja perhekodissa käytetyistä WC-pöntön raikastajista. Tuoksu ei ollut myöskään sateenjälkeisen metsätien mutkan tuoksu, yksi kohta (harvaan asutussa) metsässä, jonka läpi rullaluistelin aina matkalla kaupunkiin. Se oli enemmänkin vanhan talon kyljessä kasvavan köynnöskasvin tuoksu, tai tuoksu joka jäi sormiin kun paukutteli perhekodin pihassa sitä pinkkiä kasvia, jonka siemenkodat pokahtavat puristaessa. Haju saattoi tulla myös voiteesta, jota Iisa oli aiemmin illalla hieronut alastomaan vartaloonsa. Mahdollista

oli sekin, että tuoksu lähti yksinkertaisesti Iisan shampoosta tai lakanoista.

Samassa säpsähdin!

Iisan jalka tunkeutui alueelleni ja tuntui tulikuumalta.

”Sie oot ihan jääkalikka!” hän kiljahti.

”Hihihi, kutittaa.” Jostain syystä suljin silmäni, ja yhtäkkiä minusta tuntui omituiselta. En nyt tiedä, putosinko ihan kaninkoloon asti, mutta kului jopa viisi sekuntia ilman ajatuksen ajatusta, se oli pitkä poissaolo kosmoksen valvontalaboratoriostani. En horrostanut vaan olin erittäin aktiivisessa tilassa, kuin yhteydenottoa odottava modeemi.

”Tästäkö kutittaa?” Iisa kysyi ja tunki käsiä kylkeeni.

Rimpuilin tuskissani.

”Miten oot noin herkkähipiäinen!”

Tuli hiljainen hetki. Sitten alkoi tapahtua. Leijuimme kuin magneetin voimasta peiton alla lähemmäs toisiamme. Iisa jopa painoi kehonsa osia minua vasten kuin olisin ollut hänen jumppapatjansa. Tunsin rintojen kaaret, jalat ja miten hänen vatsansa hipaisi vatsaani, ja sitä en enää kestänyt: minulla alkoi – tietenkin – seisoa! Makasimme niin lähekkäin, että Iisa varmasti huomasi mitä oli tapahtunut, ja siitä tuli minulle niin kiusaantunut ja likainen olo, että olin oksentaa, tai ehkä olin vain humalassa ja sotkin asioita. Oli miten oli, en tietenkään halunnut, että Iisa kuvittelee, että olen puskaraiskari.

”Sie haiset puliukolta!” Iisa nurisi, kun yritin tehdä shakki-termein akkiarvaamattoman murron kuningatarselustalle, nousin hänen päällensä. Palasin nolona omalle puolelleni sänkyä.

”Sori, ei ollut aikomuksia”, mumisin. ”Anteeksi.”

Iisa oli hetken hiljaa ja kertoi sitten, että joku hänen tätinsä pikkuserkku tai kuka olikaan, oli armoton alkoholisti. Säpsähdin: oma isänikin oli ollut alkoholisti, kunnon rapajuoppo oikein.

”Okei?” vastasin. Ja kun en muuta jatkoa keksinyt, pyysin toisen kerran anteeksi.

”Ei siun sitä tartte antteeks pyyellä!” Iisa naurahti. ”Hassu oot.”

Tuli uusi hiljainen hetki.

”Arvaa mitä”, Iisa sanoi lopulta.

”No mitä?”

”Mie oon katellut sua.”

”Aha.”

”Joka päivä”, hän jatkoi.

Se, että hän ajatteli ja katseli minua ”joka päivä” tuntui pakko-mielteiseltä, mutta en viitsinyt ripittää häntä tai jotain diagnooseja kysellä, ootko ollut useasti osastolla.

”Ai koko ajan ajattelet mua?” varmistin kuitenkin.

”No en nyt koko ajan”, Iisa vastasi.

Ehkäpä tuo ei olekaan ihan täysi sekopää, tuumin.

”Oi miten pienet posket siulla on”, Iisa huudahti. ”Näistä sais pienet siipaleet leivän päälle tomaatin ja basilikan kera...”

Kun en jatkanut keskustelua poskieni syömisestä, Iisa siirtyi aikaisempaan aiheeseensa ja kertoi, että minäkin olin katsellut tai paremminkin: tuijottanut häntä.

”Ai olen?” kysyin. Tiesin että tuijotin ihmisiä, en kuitenkaan tunkeillakseni vaan oppiakseni hyviä ilmeitä, kokeillakseni niitä myöhemmin peilin edessä, kuin ilmeitä opettelemaan pantu tietokoneohjelma. Vaikka olin kehittynyt paljon, olin edelleen hukassa monissa sosiaalisissa tilanteissa; kaverit yhäkin huomauttelivat, kun ilmeilin tilanteeseen sopimattomasti, nauroin väärässä paikassa, vaihdoin ilmettä liian nopeasti, en pitänyt hymyä tarpeeksi pitkään kasvoilla tai muuta vastaavaa.

”No olet katellut!” Iisa toisti ja ihmetteli, miksi yritin esittää välinpitämätöntä jäämiestä. Miksi esitin, etten lääppinyt häntä

katseellani? Viikko sitten hän oli istunut 45 minuuttia koulun rap-pusten yläpäässä ja lukenut Milan Kunderan *Olemisen sietämätöntä keveyttä*, ja minä olin soittanut kymmenen metrin päässä pianoa. Enkö muka ollut tiedostanut, että hän istui käytävällä ja luki *Olemisen sietämätöntä keveyttä*, enkö ollut soittanut pianoa juuri hänelle, enkö itse asiassa ollut säveltänyt nimenomaan hänelle sitä ihanaa kappaletta, joka sai hänet melkein itkemään?

Muistin, että joku muija oli kuunnellut soittoani ja että olin pistellyt parastani. Mutta enkö olisi toiminut samoin riippumatta siitä, kuka kuunteli? Ihmisarvoni riippui sataprosenttisesti muiden mielipiteistä.

Mieleen pamahti toinenkin kohtaaminen, Iisan äidin työpaikalla, minne pääsin kerran umpikännissä yöksi. Olin makoillut patjalla, väsytti saatanasti, silmät luppasivat kiinni, ja viimeinen asia jonka kuulin ennen kuin nukahdin oli, että Iisa halusi puristaa minut niin pieneksi että mahtuisin muovirasiaan. Hän kantelisi minua laukussaan, ruokkisi leivänmuruilla, ja vasta illalla avaisi purkin, varoisi, että kissa ei syö minua, ja vain ihailisi minua – tällaisia sairaita juttuja hän oli höpissyt, tai saattoi hän puhua esseen kirjoittamisestakin, olin ollut liian uninen taltioidakseni yksityiskohtia.

”Mikä hitto se sun koru on mitä piät aina?” kysyin yllättäen.

”Ai tää”, Iisa vastasi ja näpersi koruaan.

”Se ei ole mikään passi?” kysyin vitsillä.

”Ei, se ei ole passi. Ihme kysymys.”

”Et ole noiduttu metsäneläin?!” jatkoin ja naurahdin hälventääkseni kysymyksen kummallisuutta. Ihme kyllä Iisa ei loukkaantunut. Hän jopa hymyili. Ei ollut tainnut odottaa juuri tätä kysymystä, pääsin yllättämään! Oikeasti olisin tietysti halunnut kysyä, oletko noita ja onko täällä mitään yöpalaa tarjolla minulle. Arvelin, että tietty määrä outoutta herätti kiinnostusta, mutta

liika outous oli yksinkertaisesti liian outoa ja luotaantyyöntävää. Ei pidä olla kaikkiin kategorioihin sopimaton täysfriikki, muuten jää yksin.

”Joo, oon metsäkauris. No eiku mie oon rupikonna, muutun öisin sammakoksi.”

”Etkä muutu!” En heti tajunnut, että Iisa puhui piloillaan, ja kuvittelin, että hän teki tunnustuksen!

”Muutun muutun, kokeile vaikka miun korvia, niiden päässä on tupsut.”

Vaikka tajusin, että hän kujeili helppouskoisuudellani, päätin tarkistaa asian. Sohin pimeässä ensin vahingossa silmään, sitten kopeloin päälakea, kunnes löysin tukan seasta korvan. Hetken aikaa tunnustelin sen kaaria, rustoa ja poimuja. Se tuntui kumietanalta ja kiinnittyi kalloon ilman liskomaista jännepoimua, korva oli tyypiltään ns. irtokorva, semmoinen vappunaamarin lisäke. Juotos oli samaa tyyppiä kuin hörökorvissani, joita olin ikäni hävennyt ja jotka olivat pääsyy typerännäköiseen korvat peittävään kampaukseeni.

”Sulla on pienet korvat”, totesin. Se kuulosti typerältä, ja kaduin välittömästi. Millainen ääliö sanoo: *Sinulla on pienet korvat?*

Tuli ansaittu hiljaisuus, jonka aikana päähäni pelmahti joukko paskakärpäsiä surisemaan ja ulosantiani (syystäkin) haukkumaan.

”Sie oot tosi outo, tiesitkö”, Iisa sanoi.

”Olenko?” kysyin ikään kuin en tietäisi.

”Olet, todellakin ja...” tämä vieressäni makaava tyttö jatkoi ja nielaisi lauseen lopun.

Tuli totaalinen hiljaisuus. En haistanut köynnöksiä, en sateen jälkeistä metsää. Maistoin toisen ihmisen suusta hengitysilman mukana kulkeutuvia merkkejä atomeja. Sydän hakkasi, vaikken tehnyt mitään, ja pimeyden takia en nähnyt mitään. Äkkiä alkoi tuntua, että vajoan sängyn rakenteiden läpi jonkinlaiseen

painottomaan tilaan. Hetken leijuin tyhjyydessä, kuin ajanaltani ja lihamöykystäni irrotettuna, sitten tunsin Iisan käden takaraivollani. Hän hivuttautui lähemmäs tai paremminkin kiskoi minua rajusti itseään kohti.

”Arvaa mitä...” Iisa kuiskasi, niin läheltä että pystyin nielemään sanat, ja ennen kuin ennätin vastata mitään, hän alkoi suudella.

VIKKO ARMOA

Oloni alkoi paheta toden teolla, kun uuteen häätöpäivääni oli kolme yötä jäljellä. Heräsin perhekodissa keskellä yötä, en tiedä, mikä minua vaivasi. Nukuin yhden osastolle lähteneen tytön huoneessa ja löysin sattumalta mattoveitsen yöpöydältä.

Jos et välittömästi kohtaa pelkojasi, elämäsi ei tule olemaan muuta kuin pakoon juoksemista ja ripustautumista, siskon ääni lausui päässäni.

Kokeilin sormenpäällä terää, se oli todella terävä. Hetken mielihohteesta asetin terän kyynärpään sisäpuolelle, en ollut koskaan tehnyt vastaavaa. Painoin terän kärjellä vihreää verisuonta, joka oli noussut pintaan pari vuotta aiemmin nosteltuani puntteja Salkkareita katsellessani. Tunsin kummallista pakottavaa tarvetta painaa mattoveistä syvemmälle, ja juuri ennen kuin iho olisi rikkoontunut, heitin veitsen kauhun vallassa nurkkaan ja kirjoitin lisalle viestin.

Kun Lisa ei heti vastannut, arvelin, että hän oli alkanut vihata minua – tämä suhde on historiaa, päättelin.

Nukahdin lopulta puhelin kädessä ja havahduin aamuseitsemältä Iisan tekstiviestiin. Hän oli menossa vasta kahdeksitoista kouluun, ja ehdotin, että piipahtaisin kylässä. En syönyt aamiaista, koska pelkäsin loppulaskua, ja juoksin nälkäisenä bussipysäkille.

Muuttoauto, josta oli akun lisäksi hajonnut lämmitin, tökötti naapurin pihalla. Naapurin autonkorjaaja oli arvioinut, että osien hankkimiseen ja asentamiseen kuluisi viikko, ja uudeksi muuttopäiväkseni oli sovittu sunnuntai. Olin saanut viikon armonaikaa, ja se vain mietitytti, mitä ekstrasoyt perhekodissa kustantaisivat.

Ei huvittas muuttaa sinne Papinkadulle? kirjoitin Iisalle bussi-
sista.

Ai mitä? Ai siun kämppään vai?

Niin, kämppikseksi esim. No ei nyt oikeesti. Vaikka naapuriin,
korjailin loiventaakseni tätä mielisairasta ehdotusta.

Mie oon 17! Ja eihän me edes...

Entä jos tilanne olisi eri? kysyin uhkarohkeasti – mitäpä mene-
tettävää minulla oli tässä elämässä, minulla oli pelkästään voitet-
tavaa.

Nukahdin bussiin, missasin oikean pysäkin ja päätin hyödyn-
tää keskustan mahdollisuudet. Ostin paksua sinistä köyttä ja pul-
lon Leijona-viinaa, nostin tililtä kaksisataa euroa ja lähdin Iisalle.

Viimeiset liikennevalot kävelin huvikseni punaisia päin, panin
myös silmät kiinni kokeillakseni, oliko minulla suojelijoita. Monta
juttua olin mokannut, mutta tätä en ehkä sittenkään halunnut
mokata. Niinä öinä, jotka nukuimme eri osoitteissa, ajattelin totta
puhuen useastikin Iisaa, en tiedä miksi, ja olin jopa haaveillut
kaikenlaista. Iisan ruokia oli monesti ikävä.

Kun lopulta saavuin Iisan pihaan, epäilykset valtasivat mieleni.

Mitä sinä oikein kuvittelet? ääni kysyi minulta. Iisahan halvek-
sui minua koko sydämeästään, ja ellei halveksunut, sekin oli huono
juttu. Viimeinen asia, jota halusin, oli suhde ihmiseen, joka piti
minusta, koska minusta pitivät vain hullut. Sitä paitsi en aiko-
nut uhrata Iisaa pelkojeni alttarilla, hän oli liian hyvännäköinen,
ja samassa mieleeni tunki synkin koskaan päässäni vierailut aja-
tus: osasinko rakastaa ketään? En ollut varma, ei ollut kokemuk-
sia. Pelko siitä, että olin sisäisesti rampa ja kykenemätön rakasta-
maan, vahvasti päätökseni: ei minunkaltaiselle ollut käyttöä.

Käännyin pois.

Koulussa olin tavallistakin säikympi ja vetäydyin omiin oloihini.

Yritin kyllä näytellä sitä rentoa heppua, jona kaverini minut tunsivat ja josta he pitivät – tai pitivät jos pitivät. Todennäköisesti joku maksoi heille palkkaa siitä, että he viettivät aikaa kanssani. Näyttelijäsuorituksen jälkeen olin lopen uupunut. Päästyäni illalla perhekotiin minun piti ottaa pikku nokoset. Herättyäni makasin osastolle lähteneen tytön huoneessa, tuijotin paneeleita, kuuntelein ilmastointia, mietin hyviä solmuja ja skitsofreniaa.

Eivätkös kuuloharhat puhjenneetkin aina stressaavassa elämäntilanteessa, huolien salailun keskellä, kun nuori eristäytyi päänsä sisälle, patosi ongelmansa ja esitti että kaikki on ok? Olin nähnyt psykoottisia lapsia ja tiesin, että nuoruus oli kuin lottoa; elämä saattoi muuttua nopeasti ja peruuttamattomasti. Koulukodeissa ja laitoksissa asuneet lapset olivat kaikista haavoittuvimmassa asemassa, tällaisia olin kuullut perhekodissa. Perhekodin isä oli muistuttanut, että minulla (ja sisaruksillani) oli paperilla rankimmat taustat, mitä hän oli koskaan nähnyt. Hän oli pelotellut minua vakavilla ongelmilla, jotka odottivat aikuisuudessani ja juurikin lähisuhteissa, kuin mitkäkin ajastetut katastrofit.

Lojuin sängyllä ja manasin päässäni asuvaa ennustajaeukkoa paljastamaan, miten minun käy. Tuo viisas eukko näki tulevaisuuteen ja varoitti minua aina ennen kuin katastrofit tapahtuivat. Nyt se oli umpisokea.

Lopulta menin valmistamaan iltapalavoileipiä, säädin pikkuveljen musakoneesta Fast Trackerin asetuksia ja kävin nukkumaan.

Kun muuttoon oli kaksi yötä jäljellä, yritin uskoutua ystäväilleni. Ei onnistunut. En löytänyt sanoja! En osannut yhdistää tunteita sanoihin. Missä sellaista opeteltiin? Päiväkodissako? Missä olin ollut silloin, kun elämää opeteltiin? Todennäköisesti tietokoneella. Aivoistani puuttui tärkeä komponentti, kaapelointi oli pielessä,